



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	



MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiқ o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSİYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimovna Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LAHNING MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	



AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyoyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	



YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASSTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	



TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH

Mizrob Maxmudovich Tashov

“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universitetining
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Iqtisodiyot va menejment fanlarida, xususan, turizm sohasida “klaster” atamasi keng qo‘llaniladigan tushunchalardan biri bo‘lib, uning mohiyati so‘nggi o‘n yilliklarda juda tez va oldindan aniq bashorat qilib bo‘lmaydigan tarzda o‘zgarib bormoqda. Biroq hozirgi vaqtda turizm sohasi infratuzilmasini rivojlantirishda klaster yondashuvini joriy etish jarayonida muayyan qiyinchiliklar yuzaga kelmoqda. Bu holat, o‘z navbatida, mazkur sohada amalga oshirilayotgan klaster siyosatini samarali realizatsiya qilish bilan bog‘liq muammolarni hal etish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Shu nuqtai nazardan, maqolada muallif turizm infratuzilmasini rivojlantirish hamda iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda klaster usullarini qo‘llash bo‘yicha ilmiy asoslarni taklif va tavsiyalarni bayon etadi.

Kalit so‘zlar: turizm, infratuzilma, innovatsiya, raqamlashtirish, iqtisodiyot, platforma, mexanizm, klaster, menejment, marketing, turist, davlat, mehmonxona, transport, investor, texnologiya.

Abstract. In economics and management, particularly in the tourism sector, the term “cluster” is a widely used concept, the meaning of which has undergone rapid and largely unpredictable changes over recent decades. However, at present, certain difficulties arise in the process of implementing the cluster approach in the development of tourism infrastructure. This, in turn, necessitates addressing issues related to improving the effectiveness of the implementation of cluster policy in this sector. In this context, the article presents scientifically grounded proposals and recommendations on the application of cluster methods in the development of tourism infrastructure and the improvement of economic mechanisms.

Key words: tourism, infrastructure, innovation, digitalization, economy, platform, mechanism, cluster, management, marketing, tourist, state, hotel, transport, investor, technology.

Аннотация. В экономике и менеджменте, особенно в сфере туризма, термин «кластер» является широко используемым понятием, при этом его содержание за последние десятилетия претерпело быстрые и трудно прогнозируемые изменения. Однако в настоящее время в процессе внедрения кластерного подхода в развитие туристической инфраструктуры возникают определённые трудности. Это, в свою очередь, обуславливает необходимость решения проблем, связанных с повышением эффективности реализации кластерной политики в данном секторе. В связи с этим в статье представлены научно обоснованные предложения и рекомендации по применению кластерных методов в развитии туристической инфраструктуры и совершенствовании экономических механизмов.

Ключевые слова: туризм, инфраструктура, инновации, цифровизация, экономика, платформа, механизм, кластер, управление, маркетинг, турист, государство, гостиница, транспорт, инвестор, технология.

KIRISH

Hozirgi kunda respublikamiz turizmi oldida turgan asosiy muammolardan biri mintaqalarda turizm infratuzilmasini rivojlantirish hamda uning rivojlanish yo‘nalishlarini ishlab chiqishda asosiy e‘tibor qaysi omillarga qaratilishi lozimligini o‘rganish masalasining dolzarbligidir. Shundan kelib chiqqan holda, tadqiqotlarimiz natijalari shuni ko‘rsatadiki, so‘nggi yillarda raqamli iqtisodiyot, innovatsiya va innovatsion texnologiyalar kabi tushunchalarning hayotimizga jadal kirib kelishi, shuningdek mintaqaviy iqtisodiyot va iqtisodiy geografiyada yuz berayotgan ilmiy o‘zgarishlar jarayonida bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarishni tashkil etishning o‘ziga xos shakli sifatida klaster tushunchasi tobora kengroq qo‘llanilmoqda.



Mintaqaviy turistik klaster bir qator o'ziga xos xususiyatlar bilan tavsiflanadigan murakkab tizim hisoblanadi. Mintaqaviy klasterlarni shakllantirishning muhim shartlaridan biri xo'jalik yurituvchi subyektlarning geografik jihatdan yaqin joylashganligidir. Muhim sohalarda ishlab chiqaruvchi hamda qo'llab-quvvatlovchi tarmoqlar, tashkilot va firmalarning bir hududda jamlanishi ishlab chiqarish miqyosini kengaytirish, mahsulot va xizmatlar xilma-xilligini oshirish, shuningdek axborot va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi. Ular o'rtasidagi munosabatlarining optimallashtirilishi natijasida mintaqaviy klasterlar yuqori darajadagi raqobatbardoshlikka erishadi. Klasterlarning geografik miqyosi esa bir shahar yoki viloyat doirasidan tortib, butun bir mamlakat yoki hatto qo'shni davlatlarni qamrab olishi mumkin.

Turizm sohasida infratuzilmani rivojlantirish maqsadida mintaqaviy klasterlarni tashkil etish jarayonida xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, davlat-xususiy hamkorlik tamoyillarining qo'llanilishi ushbu jarayonning jadallashuviga xizmat qiladi. Davlat mintaqaviy turistik klasterlarning shakllanishi va rivojlanishida, ayniqsa dastlabki bosqichlarda, muhim rol o'ynaydi, biroq bu jarayonda turizm biznesiga yaqin bo'lgan qo'shimcha strategik ittifoqchilikni ham amalga oshiradi. Amaliyotda samaradorligini isbotlagan davlat va xususiy sektorlar o'rtasidagi hamkorlikning turli shakllari, modellari va mexanizmlari mavjud. Davlat klasterlarning turli omillari uchun qulay platforma yaratish orqali hududlarda klaster tashabbuskorligini rivojlantirishga, xodimlarga qo'shimcha ta'lim berish va ularni qayta tayyorlash dasturlarini amalga oshirish orqali mahalliy ishchi kuchining malakasini oshirishga, xorijiy tashrif buyuruvchilarni jalb etish maqsadida mintaqada brendini shakllantirishga va boshqa yo'nalishlarda ko'maklashadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqaviy turistik klasterlarning o'ziga xosligi shundaki, u ishlab chiqaradigan va realizatsiya qiladigan turistik mahsulot kompleks tavsifga ega hisoblanadi. Agar sanoat klasteri korxonalari faoliyatida aksariyat hollarda yakuniy mahsulot yaratilsa, turistik klaster sharoitida yakuniy mahsulot faqat turistik korxonalarning maxsus guruhi — turoperatorlar tomonidan loyihalashtiriladi va ishlab chiqiladi, keyinchalik esa yakuniy iste'molchilarga turagentlar orqali realizatsiya qilinadi. Bunda alohida mintaqalarning turizm imkoniyatlari va tashkilotlari, shuningdek aniq turistik klasterlarning turistik imkoniyatlari va o'rni aniqlanadi hamda marketing metodologiyasini hisobga olgan holda turistik klasterlarni loyihalashtirish va shakllantirishga maxsus yondashuvlar talab etiladi.

T. V. Sixan klasterlar shakllanishining quyidagi uchta xususiyatini ajratib ko'rsatadi:

- odatda fan va ta'lim muassasalari bilan bog'liq bo'lgan ichki yaqin tarmoq sektorlarining iqtisodiy faolligining hududiy cheklangan shakllari va yo'nalishlari;
- vertikal ishlab chiqarish-iqtisodiy zanjirlar;
- ishlab chiqarish jarayonining yaqin bosqichlari klasterlarning o'zagini tashkil etuvchi tor doiradagi tarmoqlar sektori [1].

Mazkur yondashuv iqtisodiy klasterlarning barcha asosiy qirralarini, jumladan hududiy-geografik, innovatsion, agregatsiyalangan (integratsiyalashgan), tarmoq va ishlab chiqarish jihatlarini ifodalaydi. Biroq ushbu nuqtai nazar iqtisodiy klasterlarni shakllantirish afzalliklari, klasterlashning asosiy natijalari hamda ularni turizm biznesida qo'llash imkoniyatlarini yetarli darajada ochib bermaydi. Natijada klasterlash orqali nimaga erishish mumkinligi va uning asosiy maqsadlari nimalardan iborat ekanligi masalasi ochiq qolmoqda. Bundan tashqari, yuqoridagi yondashuv ishlab chiqarish tavsifiga ko'proq yo'naltirilgan bo'lib, bizning yondashuvimizga ko'ra, mamlakatimiz turizm sohasida iqtisodiy klasterlashtirish asosiy tadqiqot obyekti hisoblanadi.

Ye. S. Kusenko ilmiy yondashuviga ko'ra, "klaster tarkibiga kiruvchi korxonalar innovatsion faoliyatni yuqori darajada rag'batlantiradi. Shunga qaramay, uning noaniqligi tufayli yuqoridagi nuqtai nazarga qo'shilish juda qiyin" [2].

N. A. Pelevinaning turistik klasterlar to'g'risidagi fikriga ko'ra, "bunday klaster odatiy vertikal tekislikda bo'lmaydi, balki ma'lum bir gorizontal makonni, jumladan turli sohalarga mansub tashkilotlarni qamrab oluvchi yirik mustaqil tarmoqlararo ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish majmuasi hisoblanadi. Turistik klaster — turizm iqtisodiyoti ishlab chiqarishi va tarmoqlari o'rtasidagi o'zaro aloqalar majmui bo'lib, ularning yagona funksional vazifasi turizm resurslari va turizm infratuzilmasidan oqilona foydalangan holda mamlakat va uning alohida hududlarida turistik mahsulot hamda xizmatlar iste'molchilarining ehtiyojlarini qondirishdan iborat" [3].

Turistik klasterlarni boshqa tuzilmalardan ajratib olish vazifasi, birinchi navbatda, klaster tuzilmalarining ekstraterritorialligi, ularning resurs bazasi hamda ehtiyojlarni qondirish va raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilganligi bilan izohlanadi [4].

Mazkur yondashuv doirasida T. Ye. Kurmayevning fikri e'tiborga molik bo'lib, unga ko'ra, "mintaqada turistik-rekreatsion klasterlarni yaratishdan asosiy maqsad, avvalo, uning iqtisodiy barqarorligi va rivojlanish darajasini oshirish, sinergik samaraga erishish orqali infratuzilmani rivojlantirish, jumladan turizm klasterini tashkil etuvchi tashkilotlar faoliyati samaradorligini ta'minlash, innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, innovatsiyalarning ommalashuvi hamda turizm faoliyatining yangi yo'nalishlarini rivojlantirishdan iborat" [5].



V. A. Vasilevning fikricha, “iqtisodiy klasterlar iqtisodiyotning tobora kuchayib borayotgan globallashuvi sharoitida raqobatbardosh ustunliklarga tez erishishga qaratilgan barcha manfaatdor tomonlarning sa’y-harakatlarini birlashtirishning tashkiliy shaklidir” [6]. Bundan tashqari, “kuchlilar kichikni tortib olish” modeli muallifning hududiy bozorning monopolistik modeliga erishish masalasini ilgari surayotganidan dalolat beradi, bunda hukmronlik mavqeini oxir-oqibat kichikroq hududiy ishlab chiqarish bilan bog’liq bo’lgan eng faol turistik klaster egallashi lozim.

Bugungi kunda jahon tajribasida mintaqaviy iqtisodiyotda samarali tatbiq etilayotgan integratsion model sifatida klaster modeli alohida o’rin egallaydi. Mustaqil Hamdo’shtlik Davlatlari olimlari T. V. Saxno va N. N. Volkovalarning fikricha, “klasterning ishlab chiqarish-kooperatsiya va boshqa o’zaro hamkorlik umumiy modellardan asosiy farqli jihatlaridan biri hududiy mahalliyashtirish tamoyilidir” [7]. Shu bilan birga, klaster geografiyasining ko’lami keng bo’lib, u muayyan shahar yoki hudud, mamlakat darajasida hamda ayrim hollarda qo’shni davlatlarga kengayishi mumkin.

M. T. Alimovning ta’kidlashicha, “hududiy davlat boshqaruvi organlari tarkibida istiqbolli turistik klasterning shakllanishi va rivojlanishiga ko’maklashish, klaster doirasidagi ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarni muvofiqlashtirish, uning rivojlanishiga to’sqinlik qiluvchi omillarni bartaraf etish bo’yicha chora-tadbirlar dasturini ishlab chiqish hamda ularning ijrosini nazorat qiluvchi ishchi guruhni tashkil etish mazkur yo’nalishdagi faoliyat samaradorligini oshiradi” [8].

B. D. Ollanazarovning fikricha, “hududiy turistik klasterni rivojlantirish konsepsiyasi hududiy turistik majmuaning investitsion jozibadorligini belgilovchi hududiy iqtisodiyotning barcha yo’nalishlarini rivojlantirish bo’yicha chora-tadbirlarni o’z ichiga olishi lozim. Ushbu konsepsiya hududda turizm sektorining raqobatbardoshligi va yuqori samaradorligini ta’minlash, tashqi moliyaviy resurslarni jalb qilish uchun qulay investitsiya muhitini yaratishga yo’naltirilishi zarur” [9].

Tadqiqotlarimiz natijalari shuni ko’rsatadiki, yuqorida zikr etilgan iqtisodchi olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlar turizm infratuzilmasini rivojlantirish va iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda klaster usullarini qo’llash masalalarini yanada chuqurroq o’rganish uchun keng ilmiy imkoniyatlar mavjudligini namoyon etadi. Shu nuqtai nazardan, bugungi kunda klaster loyihalarini amalga oshirishga qaratilgan tadbirlarni tizimli va puxta rejalashtirish ushbu yo’nalishdagi ilmiy-amaliy izlanishlarni yanada rivojlantirishga xizmat qiladi. Klaster loyihalarini rejalashtirish va amalga oshirish jarayonida esa turistik tuzilmalarni joylashtirish masalalarini hududiy xususiyatlar va rivojlanish salohiyatini inobatga olgan holda belgilash klaster faoliyatining samaradorligini oshirish imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur ilmiy maqolada tadqiqot metodologiyasi turizm infratuzilmasini rivojlantirish va iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirishda klaster usullarining amaliy samaradorligini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida ma’lumotlar asosan rasmiy statistik manbalar, davlat organlarining ochiq ma’lumotlari, normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy maqolalar va soha bo’yicha olib borilgan avvalgi tadqiqotlar asosida shakllantirildi. Shuningdek, hududiy turizm rivoji, infratuzilma ko’rsatkichlari hamda klasterlash jarayonlari bo’yicha mavjud empirik ma’lumotlardan foydalanildi. Olingan ma’lumotlarni tahlil qilishda qiyosiy tahlil, mantiqiy umumlashtirish, dinamik tahlil va tizimli yondashuv usullari qo’llanildi. Klaster modelining hududiy rivojlanishga ta’sirini baholashda statistik ko’rsatkichlarning o’zgarish dinamikasi va o’zaro bog’liqligi tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari asosida klaster yondashuvining turizm infratuzilmasini rivojlantirishdagi iqtisodiy samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hududlarni rivojlantirish uchun ustuvor tarmoqlarda klasterlarni nafaqat o’rta muddatli, balki uzoq muddatli, strategik istiqbolli hamda globallashuv va xalqaro raqobat jarayonlarining rivojlanishi nuqtayi nazaridan yaratish maqsadga muvofiqdir. Shuning uchun hududiy rivojlanishning strategik maqsadlariga iqtisodiyotning raqobatbardosh tuzilmasini shakllantirishga klasterli yondashuv doirasida erishish uchun yuqorida keltirilgan qoidalarni amalga oshirish mumkin.

Bizning tadqiqotlarimiz hamda O’zbekiston Respublikasining administrativ bo’linishi va mintaqalarni kompleks rivojlantirish imkoniyatlarini hisobga olgan holda ixtisoslashtirilgan klasterlarni tashkil qilishda turistik mintaqalarni quyidagicha belgilash maqsadga muvofiq bo’ladi: Toshkent (Toshkent viloyati va Toshkent shahri); Farg’ona (Farg’ona, Andijon va Namangan viloyatlari); Jizzax–Sirdaryo (Jizzax va Sirdaryo viloyatlari); Samarqand (Samarqand viloyati va Samarqand shahri); Buxoro–Navoiy (Buxoro va Navoiy viloyatlari); Janubiy turistik mintaq (Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlari); Xorazm (Xorazm viloyati); Quyi Amudaryo (Qoraqalpog’iston Respublikasi) turistik mintaqalariga ajratishni taklif qilamiz.



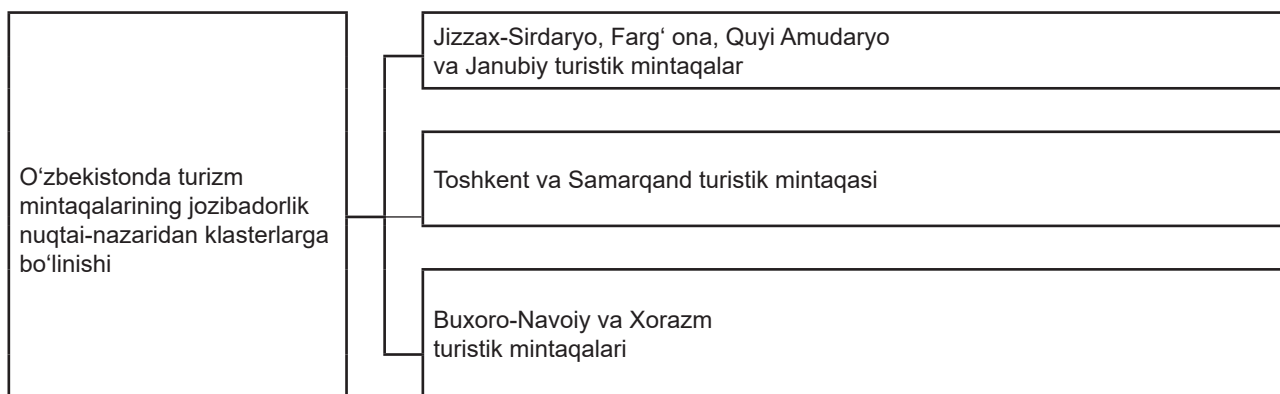
O'rtacha turistik jozibadorlikka ega mintaqalardan iborat birinchi klasterga 4 ta mintaqani kiritishni taklif etamiz. Bu mintaqalarda infratuzilma rivojlanishi sust bo'lib, turistik yuklama hamda xorijiy turistlarning ulushi mahalliy turistlar soniga nisbatan o'rtacha darajadan past. Ushbu klasterga rekreatsion-sog'lomlashtirish resurslarga boy bo'lgan Jizzax–Sirdaryo, Farg'ona, Quyi Amudaryo va Janubiy turistik mintaqalarini kiritish maqsadga muvofiqdir.

Ikkinchi guruh mintaqasiga Toshkent va Samarqandni kiritishni maqsadga muvofiq deb bilamiz, sababi bu hududlarga xorijiy turistlar sayyohlik maqsadlari bilan birga xizmat doirasida, ishbilarmonlik yo'nalishida ham tashrif buyuradilar. Shuning uchun mazkur mintaqalar aralash turistik resurslarga (tarixiy-madaniy, rekreatsion) boy hudud hisoblanadi.

Uchinchi guruhga Buxoro–Navoiy va Xorazm mintaqalarini kiritishni maqsadga muvofiq deb bilamiz, sababi bu yerda madaniy-tarixiy turistik jozibadorlik nuqtayi nazaridan infratuzilma yetarlicha rivojlangan.

O'zbekistonda turizm mintaqalarining jozibadorlik nuqtayi nazaridan klasterlarga bo'linishi:

- Jizzax–Sirdaryo, Farg'ona, Quyi Amudaryo va Janubiy turistik mintaqalar;
- Toshkent va Samarqand turistik mintaqasi;
- Buxoro–Navoiy va Xorazm turistik mintaqalari.



1-rasm. Turistik mintaqalarning jozibadorlik nuqtayi-nazaridan ixtisoslashtirilgan klasterlarga bo'linishi¹.

Respublikamizning turistik mintaqalarida turizm rivojlanishini baholaydigan maxsus bo'lim va mutaxassislar yo'qligi sababli turistik salohiyatga ega hududlarning rivojlanish strategiyasini loyihalashda iqtisodiy o'sishning asosiy manbalari sifatida hududning o'z resurslarini aniqlash va ulardan foydalanishga qaratilgan "o'z-o'zini rivojlantirish" tamoyilidan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Qoidaga binoan, resurslar cheklangan sharoitda faoliyat yuritadigan bir nechta hududlarning salohiyatini birlashtirish sezilarli darajada undan foydalanish samaradorligini oshiradi hamda miqdoriy jihatdan yuqori natijalarga erishish imkonini beradi. Shuning uchun ko'p bosqichli va hududlararo o'zaro munosabatlarning ahamiyatini hududlarni rivojlantirishni boshqarish tamoyillaridan biri sifatida qabul qilinishi muhimdir.

Shu nuqtayi nazardan, respublikamizning turistik salohiyatini yanada rivojlantirish hamda undan foydalanish samaradorligini oshirish, hududlarga xorijiy va mahalliy turistlarni keng jalb qilish uchun qulay sharoitlar yaratish, zamonaviy infratuzilmani jadal rivojlantirishni ta'minlash, ko'rsatilayotgan turistik, mehmonxona va transport xizmatlarini kengaytirish hamda sifatini oshirish maqsadida Prezidentimiz tomonidan Toshkent viloyatining Chimyon–Chorvoq kurort-rekreasiya zonasi chegarasi doirasida "Chorvoq" erkin turistik zonasini tashkil etish to'g'risidagi farmon qabul qilindi [10]. Bu paytgacha respublikamizda "turistik-rekreasiya zona"larni tashkil etish amaliyoti qo'llanilgani yo'q edi. Bu orqali turistik-rekreasiya zonalarni tashkil etish va turizmdagi eng so'nggi innovatsion texnologiyalarni qo'llash yo'li bilan mintaqalar turistik industriyasining rivojlanishini faol qo'llab-quvvatlash, mintaqalar iqtisodiyotining rivojlanishiga, so'ngra esa butun respublika iqtisodiyotining yuksalishini ta'minlash maqsad qilib olindi.

Buni mintaqalar misolida ko'rib chiqadigan bo'lsak, masalan, Jizzax erkin iqtisodiy zonasida tahlillarimiz klasterlarni (qishloq xo'jaligi, tog'-konchilik, turistik-dam olish va boshqalar) rivojlantirish uchun infratuzilma imkoniyatlari yetarli ekanligini ko'rsatadi.

Respublika va xalqaro ahamiyatga ega bo'lgan tarixiy-madaniy hamda tabiiy yodgorliklar saqlanib qolgan hududlar, tabiatni muhofaza qilish maqomiga ega bo'lgan hududlarda alohida qo'riqlanadigan yerlarning mavjudligi, dam olish va faol rekreatsiya uchun yaroqli bo'lgan turli-tuman tabiiy resurslarga ega Jizzax mintaqasining beqiyosligi viloyatni respublikada eng jozibali rekreatsion turistik yo'nalishlardan biriga aylantirish imkonini beradi.

¹ Tadqiqotchi ishlanmasi



O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-dekabrda "O'zbekiston Respublikasining "2025-yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida"gi Qonuni ijrosini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-455-son² qarori qabul qilinib, unga muvofiq "Samarqand — Yangi O'zbekistonning turizm darvozasi" targ'ibot kampaniyasi yo'lga qo'yildi. Shunga ko'ra, 2026-yil 1-yanvargacha tadbirkorlar 4 yulduzli va undan yuqori toifadagi mehmonxona uchun zarur tovarlarni olib kimganda bojxona bojini hamda Samarqand turistik markazida qurilish uchun "vaqtincha olib kirish" bojxona rejimida olib kiriladigan uskunalar uchun davriy bojxona to'lovlarini to'lashdan ozod etiladi. Shuningdek, Samarqand turistik markazi hududida chet ellik shaxslar uchun boj olinmaydigan savdo do'konlari tashkil etiladi. 2023-yil 1-sentabrgacha shaharlararo va xalqaro avtobus qatnovlari axborot texnologiyalari orqali yo'lga qo'yiladi. Mazkur tizimda chiptalarni "Uzbus" platformasida xarid qilish tartibi, avtobuslarga GPS qurilmalarini o'rnatish hamda monitoring qilish bo'yicha yagona platforma yaratiladi [11].

Shunday qilib, hududiy turizmni rivojlantirish dasturlarida odatda turistik klasterlar turistik va madaniy yo'nalishning o'zaro bog'langan obyektlari — joylashtirish vositalari, ovqatlanish tashkilotlari, zarur asosiy va yordamchi infratuzilma bilan jihozlangan qo'shimcha hamda tegishli xizmatlar majmuasi ekanligi ko'rsatiladi. Avtoturistik klasterlar iste'molchilarga turistik, qo'shimcha va turdosh xizmatlarni bir-birini to'ldiradigan hamda avtoturistlar uchun madaniyatli xizmat ko'rsatish shartlarini kafolatlaydigan tashkilot va korxonalarni birlashtiradi.

Milliy va xalqaro turizm bozorlarida klasterlarni joylashtirish bo'yicha reklama-axborot ishlarini tashkil etishga alohida e'tibor qaratish zarur. Aslida, taklif etilayotgan dastur faqat klasterlarni shakllantirishni nazarda tutadi, biroq ularning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi kirish va ichki turizm manfaatlarini uchun alohida tuzilmalarining holatiga bog'liq.

Klasterlash jarayoni — umuman olganda mamlakatimiz iqtisodiyoti, xususan turizm sohasi rivojlanishidagi innovatsion usul va davlat uchun ahamiyatli tendensiyalardan biridir. Ta'kidlash kerakki, klaster yondashuvining innovatsion komponenti ma'muriy-huquqiy va siyosiy sharoitlarga emas, balki butunlay boshqacha ichki va tashqi muhit sharoitlari hamda omillari bilan belgilanadi. Shunga ko'ra, tahlil natijalari ko'rsatmoqdaki, turizm klasterining innovatsion salohiyati innovatsion mahsulotlar va ishlanmalarni yetkazib beruvchilarning butun tizimi orqali amalga oshiriladi. Bunga quyidagilar kiradi: milliy va hududiy tarmoq tuzilmalari (vazirliklar, agentliklar, turizm departamentlari)ning barcha tartibga solish funksiyalari; hokimiyat va boshqaruv organlari bilan davlat-xususiy sheriklik modeliga muvofiq klaster doirasida hamkorlik qiluvchi ishbilarmon doiralar vakillari; ta'lim muassasalari hamda ilmiy-tadqiqot ishlari bilan shug'ullanuvchi tashkilotlar; turizmni rivojlantirish borasida turli tashabbuslar bilan harakat qilayotgan mahalliy hamjamiyat va boshqalar.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, mavjud turistik infratuzilmaning miqdori va sifati, transport vositalari imkoniyatlari, geografik joylashuvi, turistik xizmatlarning turli-tumanligi hamda istalgan turini yaratish imkoniyatlari tahlil qilinishi natijasida "Samarqand turistik klasteri"ga viloyatdagi bitta shahar va to'rtta tumanda joylashgan turistik obyektlar hamda xizmat ko'rsatuvchi subyektlarni kiritish mumkinligi aniqlandi. Ularning turistik ixtisosligi, tabiiy-iqlim sharoitlari va joylashtirish hududlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasiga ko'ra bir-biridan deyarli farq qilmasligi ularni bir klaster tizimiga birlashtirish imkoniyatini yaratadi.

1-jadval. 2023-yilda O'zbekistonning turli sayyohlik yo'nalishlarining qiymati³

	Soni, birlik	Qiymati, mln. so'm	Shu jumladan kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan:	
			soni, birlik	qiymati, mln. so'm
Sotilgan sayyohlik yo'nalishlari-jami	262353	1687575,2	175415	1571564,2
undan bevosita aholiga	259162	1496492,2	172224	1380481,7
shu jumladan:				
O'zbekiston hududi bo'yicha				
O'zbekiston fuqarolariga	159404	146139,5	79047	115065,2
chet el mamlakatlari bo'yicha				
O'zbekiston fuqarolariga	52689	872540,9	48647	856017,1
ulardan MDH mamlakatlari bo'yicha	6582	12251,7	3124	9059,2

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-dekabrda "O'zbekiston Respublikasining "2025-yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida"gi Qonuni ijrosini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-455-son qarori: <https://lex.uz/uz/docs/-7283107>

3 Manba: stat.uz ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi



O'zbekiston hududi bo'yicha MDH fuqarolariga	5468	81104,2	3692	94992,3
O'zbekiston hududi bo'yicha O'zbekiston fuqarolariga boshqa chet el mamlakatlari (MDH mamlakatlaridan tashari)	41601	396708,2	5437	80339,0

1-jadvaldan O'zbekistonda 2023 yildagi mavjud turistik xizmatlar bozorini bilib olish mumkin. Dissertatsiya ishi doirasida Samarqand viloyatida turizm xizmatlari bozorida iste'molchilar motivatsiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlilini amalga oshirishda nisbatan hududga mos statistik ma'lumotlarga asosanib iste'molchilar motivatsiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlilini amalga oshirish lozim.

Samarqand viloyati Respublikaning boshqa hududlariga nisbatan o'zining turistik imkoniyatlari jihatdan bu ko'rsatkich past ekanligini anglatadi (2-jadval).

Fikrimizcha, bu xolatdan xulosa qilinsa hududda taklif qilinayotgan turistik mahsulot potensial turist (istemolchi)larning motivatsiya o'rganilmagan xolda shakllantirilganligini anglatadi.

2-jadval. 2023-yilda Samarqand viloyati sayyohlik yo'nalishlarining Respublikadagi qiymati⁴

	Soni, birlik	Qiymati, mln. so'm	Shu jumladan kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan:	
			soni, birlik	qiymati, mln. so'm
O'zbekiston Respublikasi	262353	1687575,2	175415	1571564,2
Samarqand	23861	202958,0	23861	202958,0
Viloyatning respublikadagi ulushi, %	9,1	12,0	13,6	12,9

3-jadvalda keltirilgan Samarqandda mehmondo'stlik industriyasi 2023-yil rivojlanishining 2019-yilgagi iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlariga yetmagan.

3-jadval. Samarqandda turizm sohasini rivojlantirishning iqtisodiy natijalari⁵

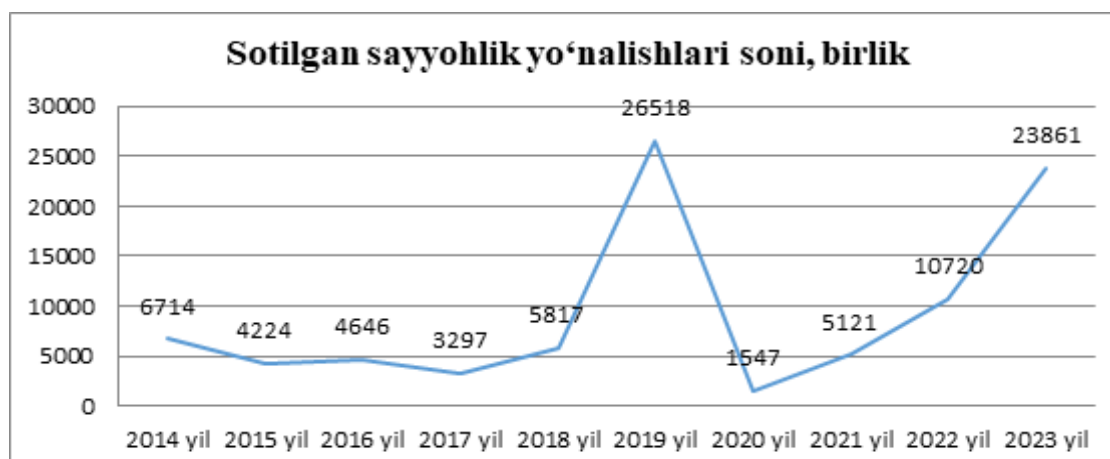
Ko'rsatkichlar	Xizmatlar hajmining o'sishi										2023- yilning 2019- yilga nisbati (-/+)
	2014- yil	2015- yil	2016- yil	2017- yil	2018- yil	2019- yil	2020- yil	2021- yil	2022- yil	2023- yil	
Sotilgan sayyohlik yo'nalishlari soni, birlik	6714	4224	4646	3297	5817	26518	1547	5121	10720	23861	-2657
Sotilgan sayyohlik yo'nalishlari qiymati, mil. so'm	16935,3	13244,2	18813,6	36956,2	47197,9	152283,2	971,4	12043,3	65249,7	202958	50674,8
Mehmonxona va shunga o'xshash joylashtirish vositalari soni, birlikda	91	101	107	104	111	139	144	116	165	247	108
Mehmonxona va shunga o'xshash joylashtirish vositalari joylashtirilgan O'zbekiston fuqarolari soni, birlikda	58885	75769	78628	86620	83525	85819	51674	82798	104663	140369	54550
Xizmat ko'rsatilgan tashrif buyuruvchilar, kishi	27438	231171	25616	36709	40456	56229	17612	7832	27817	71338	15109

⁴ Manba: stat.uz ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

⁵ Manba: stat.uz ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

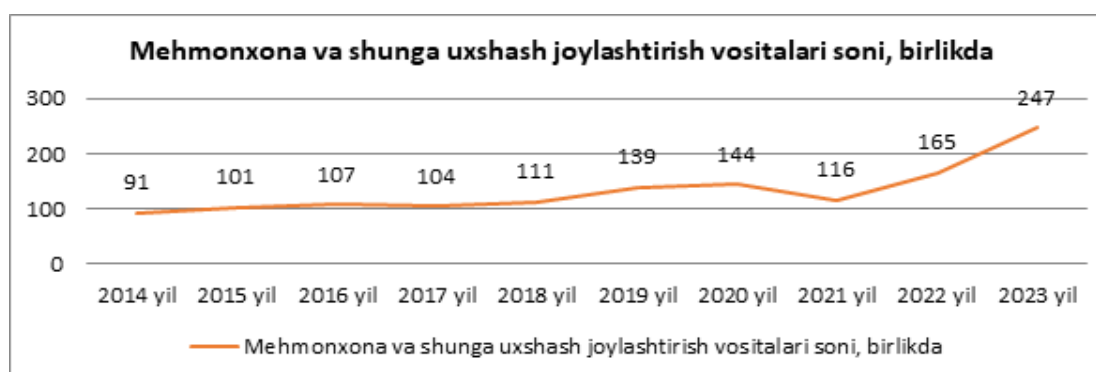


2019-yilga nisbatan 2023-yildagi sotilgan sayyohlik yo'nalishlari va qiymati 1-rasmda ushbu yillarda mehmonxona va shunga o'xshash joylashtirish vositalari soni 108 donaga ko'payishiga qaramasdan nisbatan past ko'rsatkichlarda namoyon bo'lmoqda.



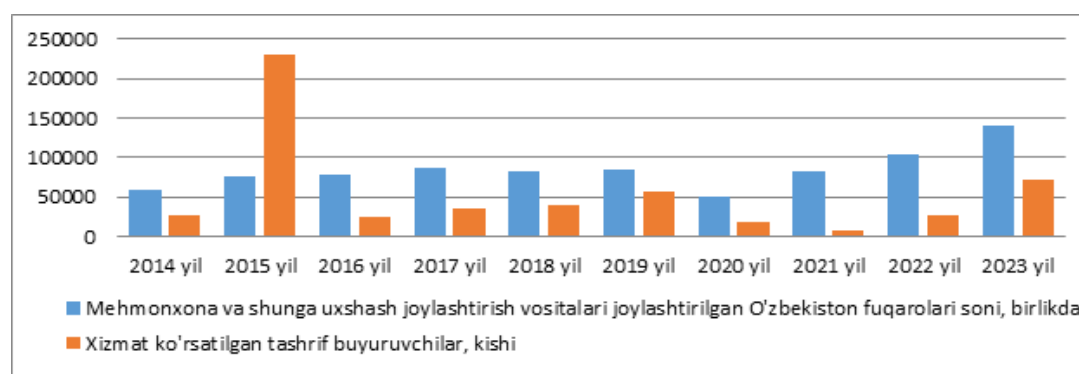
1-rasm. Sotilgan sayyohlik yo'nalishlari usish ko'rsatkichlari⁶

Fikrimizcha bu holat potensial turistlarni viloyatga jalb qilishda motivatsiya vositalari yetarli tashkil etilmaganligidan dalolat beradi.



2-rasm. Samarqand viloyatida mehmonxona va shunga uxshash joylashtirish vositalari usish dinamikasi, dona⁷

Iste'molchilarning xatti-harakatlariga va sayohat qilish to'g'risida qaror qabul qilish jarayoniga ta'sirini kuchaytirish uchun ma'lum imkoniyatlarga ega bo'lgan turistik motivatsiyaning dominant va ikkilamchi omillarini aniqlash odatiy holdir.



3-rasm. Mehmonxona va shunga o'xshash joylashtirish vositalarida joylashgan O'zbekiston fuqarolari soni va xizmat ko'rsatilgan tashrif buyuruvchilar o'sish dinamikasi⁸

6 Muallif ishlanmasi.

7 Muallif ishlanmasi.

8 Muallif ishlanmasi.

4-jadval. 2023-yilda Samarqand viloyati ichki turizmining rivojlanish ko'rsatkichlari yosh guruhlariga bo'yicha⁹

	Mamlakat ichidagi safarda bo'lgan uy xo'jaliklari a'zolari soni, ming kishi	Shu jumladan:			
		yosh guruhlariga bo'yicha:			
		16 yosh-gacha	16-25 yosh	26-55 yosh	56 yosh va +
O'zbekiston Respublikasi	201 488,5	475,5	2 725,6	111586,9	86 700,5
Samarqand	28 867,4	80,9	71,8	15 222,4	13 492,3
Viloyatlarning respublikadagi ulushi, %	14,3	17,0	2,6	13,6	15,6

Klasterga kiritilishi taklif qilinayotgan hududlarda sanatoriy va sog'lomlashtirish obyektlarining joylashuvi bo'yicha, 2025-yil holatiga Samarqand shahrida 8 ta, Urgut tumanida 4 ta, Jomboy va Bulung'ur tumanlarida 1tani tashkil etadi.

Hududiy jihatdan tashkil qilinayotgan klasterning umumiy turizm infratuzilmasini shakllantirishda (Samarqand shahri, Urgut, Nurobod, Jomboy, Samarqand tumanlari) turizm turlari va ixtisosligini aniqlab olish ham muhim masala hisoblanadi.

Bu borada olib borilgan kuzatishlar natijasida (5-jadval) 5 ta salohiyatli turistik-rekreasion resurslarga boy mintaqalarning har biri uchun turizm infratuzilmasini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini aks ettiruvchi ixtisosligi aniqlandi.

5-jadval. Samarqand mintaqasi turistik klasterida turizmni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari¹⁰

Hudud nomi	Turizm turlari	Turizm ixtisosligi
Samarqand shahri	-tarixiy, madaniy-ma'rifiy; -biznes-turizm; -tibbiy- sog'lomlashtirish; -sport; -shopping turizm.	-mehmonxona majmuasining rivojlanishi; -akvapark tashkil etish; -shaharning ko'ngilochar markazini yaratish; -bolalar ta'lim markazlarini yaratish; -Samarqand mintaqasi umumiy fonini yaratish; -shaharning turistik sohada rivojlantirish rejasini ishlab chiqish.
Urgut	-sport va tibbiy-sog'lomlashtirish; -sarguzashtli; -ekologik;	-sport o'yinlari (milliy kurash va ko'pkari-uloq) bilan birgalikda namunaviy turistik destinasiya yaratish; -davlat ahamiyatidagi geopark-larni yaratish; -spa-kurortlarni yaratish; -ekologik parkni yaratish;
Samarqand tumani	-sport va qishki sport turlari; -ekologik; -sarguzashtli va ekzotik; -etnografiya; -suv sporti; madaniy-ma'rifiy;	-mehmonxona majmuasini yaratish; -tog' -chang' i trassasi bilan ekstrim markaz qurilishi; -vizit-markaz, "Tog' -o'rmon" ekomajmuasini va turistik markazni yaratish; -"Zomin suv ombori"da mahalliy ahamiyatga ega rekreasion maydonda turistik manzilgoh qurish; -sport o'yinlarini (ko'pkari-uloq) rivojlantirish markazini barpo etish.
Nurobod	-tibbiy-sog'lomlashtirish; -madaniy-ma'rifiy; -agroturizm; -qishloq turizmi.	-tibbiy-sog'lomlashtirish bo'yicha jihozlangan sayyohlik obyektlari qurish; -"qishloqda bir kun"- turistik markazini qurish; -katta yo'l yoqasida kemping qurish; -agroturizmning tashkiliy markazini barpo etish.
Jomboy, Bulung'ur	-tibbiy-sog'lomlashtirish; -madaniy-ma'rifiy; -ekzotik; -agroturizm.	-sog'lomlashtirish va spa-kurortlarni yaratish; -turar joy vositalari tarmog'ini rivojlantirish; -qo'shimcha turistik infratuzilmalarni rivojlantirish

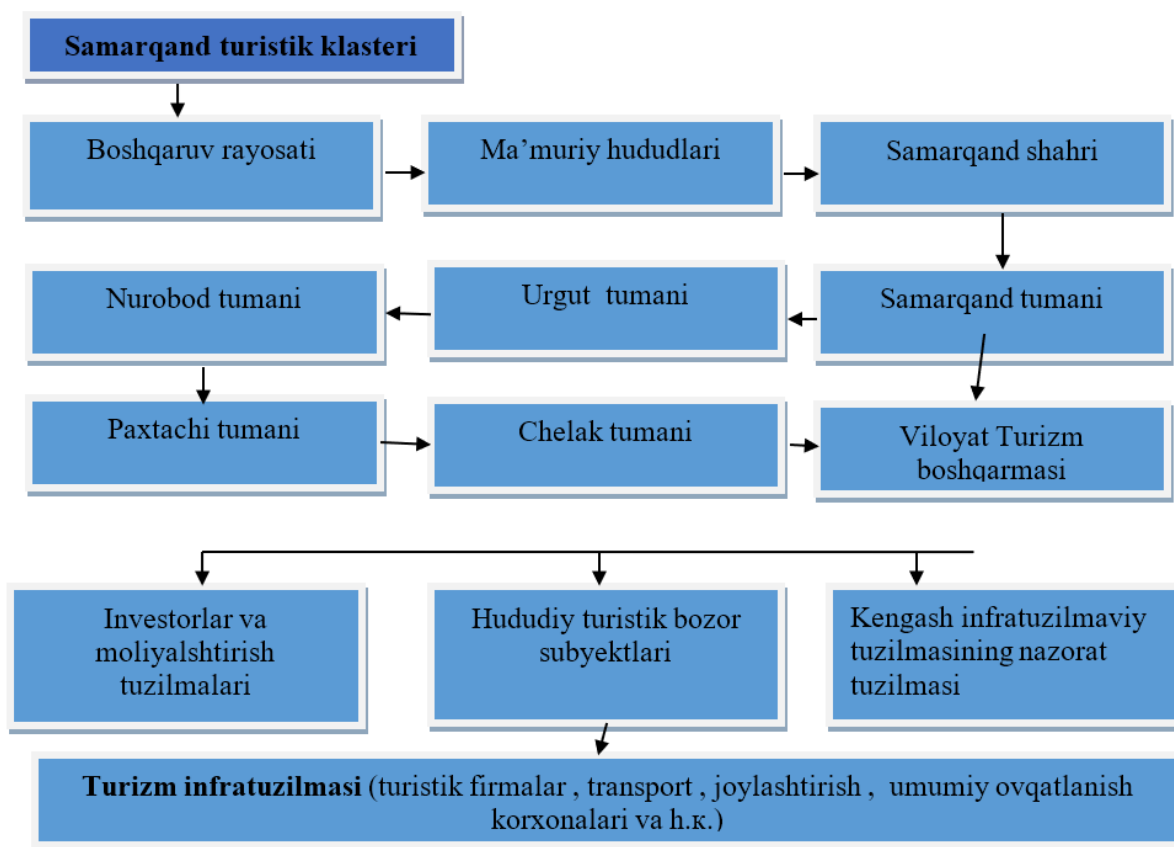
Tashkillashtirilishi taklif qilinayotgan klaster turistik-rekreasion salohiyatidan samarali foydalanish ularning raqobatbardoshligini oshirish, shuningdek butun mavsum davomida dam oluvchilarga turistik va rekreasion

9 Manba: stat.uz ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

10 Muallif ishlanmasi .



xizmatlarni xalqaro miqyosda taqdim etishni ta'minlash imkonini beradi. Ushbu yo'nalishdagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, Samarqand shahrida tarixiy, madaniy-ma'rifiy va biznes turizmi; Urgut tumanida ekologik, safari, plyaj, sport hamda tibbiy-sog'lomlashtiruvchi turizm; Samarqand tumanida ekologik, sarguzasht va ekzotika, etnografiya hamda qishki sport turlari; Jomboy tumanida tibbiy-sog'lomlashtirish, madaniy-ma'rifiy va agroturizm; Nurobod tumanida esa sarguzashtli va agroturizm turlaridan yil davomida foydalanish imkoniyati mavjud.



4-rasm. "Samarqand turistik klasteri"ning tavsiya etilayotgan tuzilmasi¹¹

Tavsiya etilayotgan klasterning muvaffaqiyatli faoliyat olib borishida klaster faoliyatini muvofiqlashtirish kengashi asosiy vazifani bajarishi lozim. Muvofiqlashtirish kengashining qarorlari va chiqarilgan xulosalari boshqaruv kompaniyasi faoliyatining samaradorligini belgilaydi. Shu sababli eng katta mas'uliyat muvofiqlashtirish kengashiga yuklanadi.

Klaster tarkibiga kiritilgan turistik korxonalarining uyg'unlashgan holda faoliyat yuritishi natijasida klaster ichidagi aloqalar mustahkamlanadi hamda korxonalarining barqaror rivojlanishi uchun qulay sharoitlar yaratiladi. Bundan tashqari, klasteri tashkil etishning yana bir muhim ustunligi va joylashuvdagi afzalligi shundan iboratki, mintaqadan Toshkent–Termiz yirik avtomagistrali hamda respublikamizning Sharqi va G'arbini bog'lab turuvchi asosiy temir yo'l liniyasi o'tadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Turizm klasteri — bu alohida turistik korxonalar, tashkilotlar va firmalarning mavjud turistik resurslardan samarali foydalanish, barcha asosiy faoliyat turlari bo'yicha xarajatlarni optimallashtirish, sinergetik samaraga erishish hamda o'zaro hamkorlik doirasidagi tashkiliy tuzilmalarning raqobatdosh ustunliklarini shakllantirish imkonini beruvchi, turizm tarmoqlarining ham geografik, ham ishlab chiqarish jihatidan o'ziga xosligi va yaqinligini nazarda tutadigan iqtisodiy faoliyatni tashkil etishning innovatsion shaklidir.

Ishlab chiqilgan klasterning maqsad va vazifalarini aniqlash, texnik topshiriqlarni tayyorlash, maqsadlarni shakllantirish, klaster loyihasi samaradorligini baholash va ro'yxatdan o'tkazish, moliyalashtirish manbalarini aniqlash hamda klasteri huquqiy baholash Samarqand mintaqaviy klasteri asosida turizm infratuzilmasini rivojlantirishga olib kelishi mumkin.

11 Muallif ishlanmasi



Umuman olganda, Samarqand mintaqaviy klasteri mintaqaning o'z raqobatbardoshligini ta'minlash, ya'ni o'n, yigirma yil va undan ko'proq davrda turistik korxonalarni rivojlantirish bo'yicha uzoq muddatli strategiyani shakllantirish uchun real imkoniyatdir. Bu jarayonda muvaffaqiyatga erishishning asosiy omillari sifatida biznes rahbarlarining faol pozitsiyasi hamda mintaqadagi turli tashkiliy guruhlar manfaatlarini o'rtasidagi ijobiy hamkorlikni ko'rsatish mumkin. Shunday ekan, Samarqand mintaqaviy klasterining muvaffaqiyat kaliti rivojlangan raqobat muhiti, samarali boshqaruvga yo'naltirilganlik va mintaq ma'muriyati tomonidan ko'rsatiladigan tizimli ko'mak bilan belgilanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Цихан, Т. В. Кластерная теория экономического развития / Т. В. Цихан // Теория и практика управления. – 2003. – № 5. – С. 64–65.
2. Куценко, Е. С. Кластеры в экономике: практика выявления / Е. С. Куценко // Обозреватель-Observer. – 2009. – № 10. – С. 109–126.
3. Пелевина, Н. А. Кластерный подход к обеспечению развития туристско-рекреационной сферы региона / Н. А. Пелевина // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. – 2008. – № 86. – С. 340–344.
4. Пелевина, Н. А. Кластерный подход к обеспечению развития туристско-рекреационной сферы региона / Н. А. Пелевина // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. – 2008. – № 86. – С. 340–344.
5. Курмаев, Т. Э. Туристские кластеры как инклюзивное рекреационное поле / Т. Э. Курмаев // Проблемы и перспективы развития образования в России. – 2015. – № 37. – С. 177–179.
6. Васильев, В. А. Создание кластеров малых гостиниц. Повышение их конкурентоспособности / В. А. Васильев // Next Stop. – 2008. – № 1.
7. Волкова, Н. Н., Сахно, Т. В. Промышленный кластер. – Полтава: Асми, 2005. – С. 11.
8. Алимова, М. Т. Худудий туризм бозоринг ривожланиш хусусиятлари ва тенденциялари (Самарқанд вилояти мисолида): иқтисод фанлари доктори диссертацияси. – Тошкент: СамИСИ, 2017. – 194 б.
9. Олланазаров, Б. Д. Кластер ёндашуви асосида туристик хизматлар соҳасида инвестицион фаолликни ошириш масаласи // «Иқтисодий ва инновацион технологиялар» илмий электрон журнали. – 2019. – № 1 (январь–февраль). URL: https://inlibrary.uz/index.php/economics_and_innovative/article/view/10696
10. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси. – 2017-йил 06-декабр. – № 06/17/5273/0363.
11. Gazeta.uz. Samarqand turizmiga oid material. – 2022-yil 26-декабр. URL: <https://www.gazeta.uz/uz/2022/12/26/samarkand/>



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>